

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної
ради НУВГП

е-підпис Олег Лагоднюк

09.06.2021

07-03-32S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Патопсихологія

Шифр за ОП

Психологія

Освітній рівень:
бакалаврський (перший)

Галузь знань

Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність

Психологія

Освітня програма

«Психологія»

ФП

1.14

05

053

053

SYLLABUS

Pathopsychology

Code in Educational Program

Psychology

Educational level:
Bachelor's Degree (first)

Fields of knowledge

Social and behavioral sciences

Speciality

Psychology

Educational Program

“Psychology”

РІВНЕ-2021

Силабус навчальної дисципліни «Патопсихологія» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Психологія»

спеціальності 053 «Психологія». Рівне. НУВГП. 2021., 14 с.

ОПП на сайті університету http://ep3.nuwm.edu.ua/17429/1/1opp_psyhologija_2017-2.pdf

Розробник: Смольська Людмила Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри суспільних дисциплін

Силабус схвалений на засіданні кафедри суспільних дисциплін
Протокол № 05 від 10 грудня 2020 року

Завідувач кафедри суспільних дисциплін:
Олексін Юрій Петрович, професор, доктор педагогічних наук

Гарант освітньої програми:
Шпак Світлана Григорівна, доцент; кандидат психологічних наук

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ

Протокол № від “28” січня 2021 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІЕМ

Ковшун Н.Е, д.е.н., професор

СЗ №-474 в ЕДО

© Смольська Л.М., 2021

© НУВГП, 2021

Критерій, пункт/підпункт силабусу	Пояснення
-----------------------------------	-----------

Загальна інформація	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітня програма	Психологія
Спеціальність	Психологія
Рік навчання, семестр	3-й, 6-й семестр
Кількість кредитів	5,0 кредитів ЄКТС
Лекції	26 год.
С/практичні	28 год.
Самостійна робота	96 год.
Курсова робота	-
Форма навчання	Денна
Форма підсумкового контролю	Екзамен
Мова викладання	Українська
Інформація про викладача	
Лектор	<p style="text-align: center;">Смольська Людмила Миколаївна кандидат психологічних наук, доцент; доцент кафедри суспільних дисциплін</p> <p>Профайл http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Смольська_Людмила_Миколаївна ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5514-6822 Google Академія: https://scholar.google.com.ua/citations?user=Z9-LUIYAAAAJ&hl=uk</p> <p>Канали комунікації l.m.smolska@nuwm.edu l_smolska@ukr.net</p>
	
Інформація про дисципліну	
Анотація навчальної дисципліни, у т.ч. мета та цілі	<p>В дисципліні інтегруються описові, діагностичні, корекційно-профілактичні елементи роботи психолога широкого профілю. Зміст дисципліни містить два модулі. У першому, загально-теоретичному модулі, представлено вступ до наукової галузі, концептуальні підходи щодо психологічних та психічних патологій; вивчаються порушення у пізнавальній, емоційно-вольовій, інтелектуальній сферах та сфері свідомості й самосвідомості. У другому модулі, прикладному, більше уваги приділено особливостям діагностичного дослідження пацієнта, а також патопсихології дітей, підлітків, юнаків.</p> <p>Метою вивчення курсу є оволодіння здатністю розпізнавати симптоми та симптомокомплекси патології психічних процесів, станів, поведінки, особистісних якостей на основі порівняння з нормою; визначати точки та траєкторії росту на основі наявних ресурсів та збережених функцій.</p> <p>Цілі вивчення: опанування як теоретичними знаннями, так і практичними здатностями діагностичного, корекційного, просвітницько-профілактичного плану.</p>
Посилання на розміщення дисципліни в Moodle	https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4152
Програмні компетентності ПК	<p>ЗК2. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.</p> <p>ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ФК1. Знання категоріально-понятійного апарату психології.</p> <p>ФК2. Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p>

	<p>ФК3. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.</p> <p>ФК4. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.</p> <p>ФК5. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>ФК6. Уміння організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).</p> <p>ФК7. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.</p> <p>ФК8. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики.</p> <p>ФК9. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ФК11. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.</p>
Програмні результати навчання ПРН	<p>РН1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>РН13. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.</p> <p>РН14. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.</p> <p>РН17. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>РН18. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.</p> <p>РН19. Розуміти важливість збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.</p>
Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)	Готовність до нового досвіду, професійна гнучкість, вміння позитивно впливати на ситуацію, клієнтоцентрованість, комплексне вирішення проблем, критичне мислення, саморозвиток, креативність, надання особистісного смислу освітньо-професійній діяльності.

Програмні результати навчання – РН – 1

Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Опрацювання інформації, постановка діагнозу, планування бесіди в професійній моделі. Створення власного інформаційного продукту на основі опрацьованих матеріалів. Проведення досліджень, оформлення їх у тези чи наукові статті; розробка терапевтичних програм або її елементів; презентація своєї роботи.
Методи та технології навчання	Ділові ігри (консиліум, планування індивідуального супроводу пацієнта/клієнта), кейси, міні-проекти, наукове дослідження, самооцінювання.
Засоби навчання	Науково-методична фахова література, картки з кейсами та «медичні картки», презентації, друковані звіти, відео. Критерій оцінювання за питаннями: «що особливо вдалось», «що можна покращити», «що є цінним для майбутньої практики».

Програмні результати навчання – РН – 13

Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Опрацювання інформації, планування структури бесіди в професійній модельованій ситуації, розробка програми обстеження, програми корекції, профілактично-просвітницьких заходів. Створення власного інформаційного продукту на основі опрацьованої інформації – тренінги, програми гуртків, клубів; програми інших заходів. Розробка терапевтичних програм або її елементів; презентація своєї роботи.
Методи та технології навчання	Ділові ігри (консиліум, планування індивідуального супроводу пацієнта/клієнта), кейси, міні-проекти, наукове дослідження, самооцінювання.
Засоби навчання	Науково-методична фахова література, картки з кейсами, стимульний матеріал, презентації, друковані звіти, відео.

Програмні результати навчання – РН - 14

Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Обговорення інформації та побудова бесіди з акцентом на емпатії та демонструванні толерантного ставлення до особливостей клієнта чи його/її родичів.
Методи та технології навчання	Ділові ігри, кейси, сократівський діалог, проблемно-пошуковий метод, обговорення відеоматеріалу, дискусія.
Засоби навчання	Науково-методична фахова література, картки з кейсами, стимульний матеріал, презентації, друковані звіти, відео. Критерій оцінювання за питаннями: «що особливо вдалось», «що можна покращити», «що є цінним для майбутньої практики».

Програмні результати навчання – РН - 17

Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	В усних та письмових звітах-повідомленнях практикують: прийоми клієнтоцентрованого психологічно комфортного, максимально безпечного спілкування в модельованих «кейсових» контактах. Обговорюють інформацію через кейсові приклади за принципами: «опора на наявні ресурси», «практика покращення»; разом оцінюють роботу з пацієнтом/клієнтом в категоріях «вже вдалось», «вдається», «подобається», «поки що потребує більше моєї позитивної уваги і старання». Застосовують ситуативні методи підтримуючого позитивного контролю та його зняття – практикують синонімічні варіанти найприйнятніших висловлювань щодо визначення патології.
Методи та технології навчання	Ділові ігри: 1.«Діалог з пацієнтом/клієнтом», 2. «Складання угоди між фахівцем та пацієнтом/клієнтом», 3.«Лист пацієнту/клієнту». Ділові та рольові ігри (ролі:«експерт-клінічний психолог», «експерт-медик», «експерт-соціальний педагог», «експерт-юрист»), самостійна індивідуальна, парна та мікрогрупова робота, створення, представлення презентаційного матеріалу, перегляд відео та обговорення; «Щоденник покращення».
Засоби навчання	Інформаційно-комунікативні (Інтернет), комп'ютер, смартфон, Google Meet, інформативні тексти, відео.

Програмні результати навчання – РН-18

Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Студенти під час вивчення тем обговорюють фокус уваги на цінностях любові, близькості, душевного тепла, підтримки, внутрішньої свободи вибору та власної відповідальності (враховують вікові потреби та обмеження)
Методи та технології навчання	Діалог, дебати, доповідь, звіт, виступ, нарада, круглий стіл, сторітелінг, ділові та симуляційні ігри, самостійна індивідуальна, парна та групова робота, міні-проекти.
Засоби навчання	Інформаційно-комунікативні (Інтернет), комп'ютер, смартфон, Google Meet, інформативні тексти з літератури, схеми, малюнки, відео файли, інструкції.

Програмні результати навчання – РН-19

Розуміти важливість збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Студенти переробляють інформацію та роблять нотатки; виконують самостійні завдання як репродуктивного, так і пошукового характеру; оформляють виконані завдання письмово, графічно, презентаційно; наводять приклади професійного використання вивчених питань; моделюють ситуацію навчання клієнтів самопомоги; складають інструкції для пацієнтів.
Методи та технології навчання	Інтерактивні лекційні заняття з елементами діалогу; фронтальна бесіда; доповідь та співдоповідь індивідуальний або колективний перегляд відео з занотовуванням; проблемно-пошукові ситуації; кейси, імітаційні ситуації; розробка інструктажів для пацієнта та його родичів у застосуванні окремих методів; написання просвітницьких текстів
Засоби навчання	Література, відео, тексти з Інтернету; ІКТ; схеми та малюнки на екрані та/або на паперових носіях; презентації, інструкції, фото та відео.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекцій – 26 год.	Практичних – 28 год	Самостійна робота – 96 год
------------------	---------------------	----------------------------

I модуль

Загальнотеоретичні основи патопсихології

Тема 1. Патопсихологія як наука

Результати навчання РН - 14 РН - 13 РН - 17 РН - 19	Лекційних годин – 2 Практичної роботи годин – 2 Самостійної роботи годин – 7	Базова л-ра: 1, 2, 3, 4, 5 Допоміжна л-ра: 1, 4	Інтернет-стаття: https://ukr.healthyliving-healthnetwork.com/3977460-pathology-what-is-it-experimental-methods-of-pathopsychology Відео для дискусії: https://www.youtube.com/watch?v=ufoOKujKtwo https://www.youtube.com/watch?v=-5gnfX4CTHQ 12 хв. Напрямки і школи психології. https://www.youtube.com/watch?v=WPbwdv90vEY
---	--	--	--

перші 22 хв. Направлення в психотерапії: як
выбрати своє

Опис теми. Поняття патопсихології. Походження її назви, як воно пов'язане з предметом цієї науки. Завдання, що стоять перед патопсихологією. Головні критерії психічної патології. Основні поняття патопсихології: норма та відхилення, здоров'я та порушення, симптоми та синдроми. Міждисциплінарні та міжгалузеві зв'язки патопсихології. Галузі, з якими пов'язана патопсихологія. Історичні віхи розвитку патопсихології. Фахівці-практики в галузі охорони психічного здоров'я. Концептуальні моделі в патопсихологічному застосуванні. Поняття еkleктичного підходу в патопсихології. Найвідоміші моделі: біологічна, психо-динамічна, поведінкова, когнітивна, гуманістична, екзистенційна, соціокультурна. Причини дисфункцій та відхилень за кожною з цих моделей, ступінь експериментальної аргументованості. Роль терапевта та пацієнта/клієнта за кожною з моделей. Мета терапії в різних моделях. Основні методи діагностики, корекції та терапії за різними моделями. Поширеність концептуальних моделей в наукових дослідженнях та сучасній практиці.

Тема наукового дослідження: Розвиток вітчизняної патопсихології в XXI столітті.

Тема 2. Патопсихологія відчуттів, сприймання, уваги, пам'яті

Результати навчання РН -1 РН -13 РН-14 РН-17	Лекційних годин – 2 Практичної роботи годин – 2 Самостійної роботи годин – 7	Базова л-ра: 1, 2, 4 Допоміжна л-ра: 2, 3, 4, 5, 6	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=7b07CX4VFPQ 10 хв. – сприймання та їх порушення https://www.youtube.com/watch?v=1AN6ATSmNoE хв. Порушення уваги. https://www.youtube.com/watch?v=C7kM17Bj1zs 5 хв. Порушення пам'яті
--	--	---	---

Опис теми. Властивості відчуттів. Кількісні та якісні порушення відчуттів. Гіперестезія та гіпоестезія: ці порушення відносять до кількісних відчуттєвих порушень. Особливості якісних порушень. Властивості сприймання. Ілюзії та галюцинації в порушенні сприймання. Сутність ілюзії. Види ілюзій. Чим галюцинація відрізняється від ілюзій. Види галюцинації. Поняття ейдетизму. Особливості сенестопатії. Порушення сприймання через органічні локальні ураження – агнозії. Види агнозії. Соматоагнозія. Дерезалізаційні розлади. Деперсоналізація. Порушення сприймання часу. Дослідження відчуттів та сприймання. Патопсихологія уваги, пам'яті. Характеристики уваги при її порушенні. Особливості функціонування пам'яті при її відхиленнях. Кількісні та якісні порушення пам'яті. Методи вимірювання та оцінки якості відчуттів, сприймання, уваги, пам'яті.

Тема наукового дослідження: Фактори, що впливають на сприймання, увагу, пам'ять людей сучасного світу.

Тема 3. Патопсихологія мислення, мовлення, інтелекту.

Результати навчання РН – 1 РН - 13 РН – 14 РН – 17	Лекційних годин – 2 Практичної роботи годин - 2 Самостійної роботи годин – 7	Базова л-ра: 1, 2, 3, 4 Допоміжна л-ра: 2, 3, 4, 5, 6	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=3V0mCgNpsvg 11 хв. вади мислення https://www.youtube.com/watch?v=U4uyBwDY10w 33 хв. - як навчання упроваджує допонятійне мислення. Л.Ясюкова https://www.youtube.com/watch?v=zU-svEgBEzY 30 хв. мовленнєві порушення та їх причини https://www.youtube.com/watch?v=-TpRtD6Nqfc 16 хв. Способи розвитку мислення та інтелекту
--	--	--	---

Опис теми. Характеристика мислення в нормі як критерій визначення порушення. Порушення мислення за Б.В. Зейгарник – 4 групи: операційні (зниження рівня узагальнення, викривлення узагальнення), особистісно компонентні (порушення регулюючої мотиваційної функції мислення, його критичності: актуалізація латентних властивостей понять; різноплановість мислення; розірваність мислення), динамічні (інертність, лабільність), саморегуляційні характеристики. Формальні (кількісні) порушення: патологія процесу – прискорене, сповільнене; порушення рухомості й гнучкості – деталізація, надмірна ґрунтовність, в'язкість мислення; порушення цілеспрямованості мислення: резонерське, атаксичне, паралогічне, зісковзуючи, символічне. Продуктивні (якісні) розлади мислення – патології суджень та умовиводів: маячні ідеї та їх види, надцінні ідеї, нав'язливі ідеї, домінуючі ідеї. Дослідження мислення. Види мовлення та його порушення. Мовленнєві патології за критеріями: діалогічність, розвиток, розпад, вимова, ритм. Тимчасові порушення інтелекту – їх прояви та причини. Стійке послаблення інтелекту. Деменція. Дебільність. Імбецильність. Ідіотія. Методики вимірювання та оцінки якості мислення, мовлення інтелекту.

Тема наукового дослідження: Тілесна складова в інтегральному інтелекті – критерії оцінки.

Тема 4. Порушення емоційно-вольової сфери

Результати навчання РН – 1 РН - 13 РН – 14 РН – 18 РН – 19	Лекційних годин – 2 Практичної роботи годин – 2 Самостійної роботи годин – 7	Базова л-ра: 1, 2, 3, 4 Допоміжна л-ра: 3, 4, 5, 6, 7	Відеонавчання https://www.youtube.com/watch?v=auHykZjjojQ 13 хв. емоції, их влияние на здоровье https://www.youtube.com/watch?v=4nvYx5HZpl0 10 хв. ознаки низького емоційного інтелекту https://www.youtube.com/watch?v=BEdYK9Zpf30 11 хв. прокрастинація
--	--	--	---

Опис теми. Межові індивідуальні емоційні показники: емоційна лабільність, емоційна ригідність, емоційна збудливість, експлозивність, емоційна монотонність, емоційна тупість, емоційний параліч, апатія, емоційна напруженість, нестриманість, страх і тривога. Вроджені пускові механізми страху. Типи патологічного емоційного реагування: кататимний, голотимний, паратимний, експлозивний, дементивний. Порушення настроїв: гіпотимія, депресія, дисфорія, дистимія, гіпертипія, паратимія. Перевтома: пониження та втрата працездатності. Патологія вольової сфери та довільної регуляції. Порушення вольового акту на рівні пригнічення/посилення мотивів діяльності та потягів: гіпобулії та гіперулії. Спотворені потяги та мотиви діяльності. Патології на рівні реалізації вольового зусилля (рухові патології): пригнічення рухової функції, підсилення рухової функції, спотворення рухової функції (паракінезія). Методики вимірювання та оцінки порушень емоційно-вольової сфери.

Тема наукового дослідження: Прокрастинація: особливості, діагностика, корекція.

Тема 5. Патопсихологія свідомості, самосвідомості, особистості

Результати навчання РН – 1 РН – 13 РН – 18 РН -- 19	Лекційних годин – 2 Практичної роботи годин – 2 Самостійної роботи годин – 7	Базова л-ра: 1, 2, 4 Допоміжна л-ра: 2, 4, 5, 6	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=g1VQ987LU8k&t=49s 23 хв. Порушення свідомості https://www.youtube.com/watch?v=HER9qg6eZuA 33 хв. Психопати серед успішних особистостей – матеріал для дискусії.
---	--	--	--

Опис теми. Структурно-функціональні критерії оцінки свідомості та самосвідомості. Головні симптоми порушення свідомості за К.Ясперсом: відстороненість від оточуючого світу, дезорієнтованість, непродуктивність мислення, амнезія. Групи порушень свідомості: непсихотичні -

прості або кількісні (оглушення, зомління, обнубіляція, сомноленція, сопор, кома) та психотичні, якісні (делірій, онейроїд, аменція). Сутінкові стани порушення свідомості: амбулаторний автоматизм, транс, фуга, абсанс, сомнамбулізм. Порушення самосвідомості: деперсоналізація. Дерезалізація та її поєднання з деперсоналізацією: синдром «Аліси в дивокраї». Проблема змінених станів свідомості. Розлади особистості. Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів. Зсув мотиву на мету при розвитку алкоголізму. Втрати опосередкованості мотивів. Порушення смислоутворення: втрата смислових цінностей, цілей, мотивації досягнення; деформація ціннісної сфери, спотворення смислів. Порушення підконтрольності поведінки. Втрати контролю над пізнавальною сферою. Втрати контролю над образом «Я». Дисморфобія. Втрати контролю над діями та порушення діяльній сфери. Втрати контролю над переживаннями. Втрати критичності до свого стану. Методики вивчення самосвідомості та особистості.

Тема наукового дослідження. Контроль та спонтанність в балансі як критерій норми/відхилення.

Тема 6. Поведінкові розлади та соціальна дезадаптація

Результати навчання РН – 1 РН – 13 РН – 14 РН - 19	Лекційних годин – 4 Практичної роботи годин – 4 Самостійної роботи годин – 14	Базова л-ра: 1, 2, 3, 5. Допоміжна л-ра: 3, 7	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=klMIMlqZ7rg 12 хв. Поведінкові розлади дітей і підлітків. https://www.youtube.com/watch?v=Qfa5kTZx-k0 14 хв. Соціальна дезадаптація Есмеральди https://www.youtube.com/watch?v=27IfWDRVok4 4 хв. Соціальна дезадаптація дітей раннього віку https://www.youtube.com/watch?v=b-gaa9ZI2JE 10 хв. Сексуальне насильство дітей в інтернеті (кібербрумінг) https://www.youtube.com/watch?v=7JjD8rg7HpE 20 хв. Педофелія. Причини та наслідки.
--	---	--	---

Опис теми. Відхилення (девіантна) поведінка у способах взаємодії з реальністю. Поведінкові реакції: пристосування, боротьба, хворобливе протистояння, втеча від реальності, ігнорування. Поняття соціалізації та її порушень. Роль стосунків дитини і близьких дорослих в порушенні соціалізації. Типологія соціально дезадаптованої поведінки. Форми девіантної поведінки та наслідки. Адикції – їх різновиди, особливості, наслідки. Порушення потягів. Надцінні психологічні ставлення. Порушення харчової поведінки. Психопатологічні захоплення. Сексуальні порушення: їх класифікація, прояви, причини, наслідки. Методики визначення порушень соціальної адаптації.

Тема наукового дослідження: Переїдання як невротична поведінка та культурно-психологічна проблема.

Тема 7. Патопсихологічні симптоми, синдроми: невротичні та органічні розлади

Результати навчання РН – 1 РН – 13 РН - 14 ПРН - 17	Лекційних годин – 2 Практичної роботи годин - 2 Самостійної роботи годин – 7	Базова л-ра: 1, 3, 5. Допоміжна л-ра: 3, 4, 5, 6	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=xL2Mth23e7o 16 хв. - Психози. https://www.youtube.com/watch?v=V0E5IS7PJdU 15 хв. - Патопсихологічні синдроми. https://www.youtube.com/watch?v=OAPb_cZlmbU 45 хв.- Документальний фільм про шизофренію.
---	--	---	---

Опис теми. Характерна різниця між психотичними та невротичними розладами. Зв'язок між невротичними та психотичними розладами в динаміці. Психологічні особливості, внутрішні конфлікти при неврозах. Внутрішній конфлікт, що не розв'язується, як умова розвитку неврозу. Види та характеристики неврозів: істеричний, фобічний, ритуали. Невропатійність як виражена домінантність

однієї з півкуль мозку. Психопатії – їх ознаки та види. Патопсихологічні синдроми при епілепсії, шизофренії, біполярному розладі (маніакально-депресивному психозі).

Тема наукового дослідження: *Психопати серед видатних постатей.*

II модуль.

Прикладні аспекти патопсихології в роботі психолога

Тема 8. Патопсихологічне дослідження пацієнта/клієнта

РН – 1 РН-13 РН-14 РН-18 РН-19	Лекційних годин - 2 Практичної роботи годин – 4 Самостійної роботи годин – 14	Базова л-ра: 1, 2, 3, 5. Допоміжна л-ра: 1, 3, 4, 5, 6, 7	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=JNo5OQGNi7g 16 хв. – структура патопсихологічного дослідження https://www.youtube.com/watch?v=NFv4MbMW1d8 23 хв. - методики патопсихологічного експериментального дослідження https://www.youtube.com/watch?v=Rj5uEfhIBTM 18 хв. Люди з психічними хворобами. Реальні живі інтерв'ю.
--	--	--	---

Опис теми. Поняття патопсихологічного дослідження та його складових. Різні методи та методики патопсихологічного дослідження. Бесіда як основний інформативний метод – її мета, функції. Спостереження, інтегроване в інтерв'ю та як окремий метод дослідження хворого. Аналіз конкретних випадків у співставленні з іншими обставинами. Принципи клінічного інтерв'ю (бесіди). Однозначність, точність, доступність для розуміння запитань; алгоритмізація опитування; гнучкість формулювань як уточнення інтерпретацій через синоніми та приклади; безоціночність та безпристрасність опитування; перевірюваність та доказовість фактів, отриманих з інтерв'ю; толерантність, підтримка та емпатія. Тривалість інтерв'ю; етапи первинної бесіди. Особливості та етапи первинного інтерв'ю. Виявлення страхів, їх уявних наслідків та смислів подій у відображенні пацієнта. Використання вербальних та невербальних засобів спілкування. Мовленнєві патологічні ефекти: викреслювання, спотворення, надмірне узагальнення. Експериментальне патопсихологічне дослідження: особливості та методики. Поєднання кількісного та якісного вимірювання. Пріоритет домінуючої уваги на інтелектуальні здатності, мотиви поведінки та цінності в експериментальному дослідженні. Виявлення як патологічних та збережених функцій. Ставлення хворого до дослідження та до експериментатора – можливість регулювати це ставлення в бік довіри. Різноманітність методик. Концептуальність інтерпретації даних експерименту та його результатів.

Тема наукового дослідження: Самоспостереження та супервізії в роботі психолога для підтримки психічного здоров'я.

Тема 9. Психічні відхилення та психологічні проблеми дітей немовляцького, дошкільного, молодшого шкільного віку

Результати навчання РН – 1 РН – 13 РН - 14 РН – 17 РН - 18	Лекційних годин – 4 Практичної роботи годин - 4 Самостійної роботи годин – 13	Базова л-ра: 1, 2, 3, 5.	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=YkCa9NFFJfU 45 хв. аутизм https://www.youtube.com/watch?v=X-g0qSK1O-0 5 хв. Синдром порушення концентрації уваги (дефіцит уваги) та гіперактивності. https://www.youtube.com/watch?v=a_unOfG9Z2c 12 хв. Синдром СДВГ
--	--	-----------------------------	---

Опис тем Вікова періодизація дітей. Патологічний розвиток: принцип аналізу порушень порівняно з нормою та встановлення причин відхилень від норми. Вроджені невропатії. Мінімальна мозкова дисфункція. Міжпівкульова дисфункціональна патологія. Аутизм. Епілепсія у дітей. Гіпердинамічні розлади. Психосоматичні розлади. Психологічні проблеми та психічні відхилення в дошкільному та молодшому шкільному віці. Синдроми втечі та бродяжництва, синдром паталогічного фантазування. Дитячі тривожні розлади. Руйнівна поведінка дітей. Шкільний невроз. Затримка психічного розвитку та порушення пізнавальної сфери. Дисграфія, дислексія, дискалькулія. Методики та особливості патопсихологічного дослідження дітей.

Тема наукового дослідження: Цілі та професійно-етичні особливості діагностики патопсихологічних порушень у дітей молодшого шкільного віку.

Тема 10. Психічні та психологічні порушення розвитку в підлітково-юнацькому віці

Результати навчання РН - 1 РН - 13 РН - 14 РН - 18 РН - 19	Лекційних годин – 4 Практичної роботи годин – 4 Самостійної роботи годин – 13	Базова л-ра: 1, 2, 3, 5. Допоміжна л-ра: 1	Відеонавчання: https://www.youtube.com/watch?v=47L1AMFEYr8 пролеми дівчат-підлітків 11 хв. https://www.youtube.com/watch?v=rDQYtYTO9ho 18 хв. Обсесивно-компульсивні розлади підлітків та юнаків https://www.youtube.com/watch?v=y_cIViTwmkM 15 хв. Депресії
--	--	---	--

Опис теми. Аналіз особливостей вікового розвитку підлітків та юнаків: патопсихологічні чинники. Підліткові акцентуації характеру та їх особливості. Типи підліткових акцентуацій за О.Лічко. Типи акцентуацій та їх характеристики за К. Леонгардом. Невротичні розлади підлітків та юнаків. Неврастенія, психосоматика, фобії. Нервова анорексія. Алкоголізм та наркоманія. Підлітковий суїцид. Початкові прояви психічних хвороб в юнацькому віці. Методики та особливості патопсихологічного дослідження підлітків та юнаків.

Тема наукового дослідження: Умови патологічного розвитку сучасних підлітків та юнаків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Комер Р.Дж. Патопсихология поведения. Нарушения и патология психики. – 4-е международное издание. – Прайм-Евроник. – 2005 г. <https://www.klex.ru/58u>
2. Мартинюк І. А. М. Патопсихологія. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. - 208 с. <https://pidru4niki.com/17810409/psihologiya/patopsihologiya>
3. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології: Навч. Посібник. – К.: Перун, 1996. – 464 с. <https://www.klex.ru/bok>
4. Сидоров П.И., Парняков А.В. Введение в клиническую психологию:Т. 1.:Учебник для студентов медицинских вузов. – М.:Академический проспект, Екатиринбург; Деловая книга, 2000. – 416 с. <https://www.klex.ru/6d9>
5. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків / перекл. з англійської; упор.

та наук. ред. Леся Підлісецька. (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»). Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. 112 с.
<http://ndips.org/assets/sinaps.pdf>

Додаткова:

1. Бучак Н.В., Макогончук М.Г. Загальні питання патопсихології: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Психологія». – Рівне: РДГУ, 2001. – 40 с.
2. Бучак Н.В. Патопсихологія свідомості та пізнавальних процесів: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Психологія». – Рівне: РДГУ, 2001. – 52 с.
3. Квинн В. Прикладная психология. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 560 с.
4. Левченко И.Ю. Патопсихология: Теория и практика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб, заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. - 232 с.
<https://www.klex.ru/ccw>
5. Практическая психология в тестах, или как научиться понимать себя и других. – М.: АСТ-ПРЕСС, 1999.- 376 с.
6. Райгородский Д.Я. (редактор-составитель). Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2002. – 672 с.
7. Смольская Л.Н. Психология сексуальности. Модуль 2. Сексуальность в норме и патологии. Рабочий ученик. М.: РосНОУ, 2006. – 69 с.

Розрахунок балів при оцінюванні

За поточну (практичну) складову оцінювання : 49 балів - по 3,5 бали за кожну з 14 практичних, 11 балів – участь в інтерактивних лекціях Всього: 60 балів	МК-1 – 20 балів МК-2 – 20 балів Всього: 40 балів
--	---

Усього за дисципліну - **100** балів

Місце навчальної дисципліни в освітній траєкторії здобувача вищої освіти	Дисципліна є обов'язковою, вивчається на третьому курсі, в 6-му семестрі. Вона пов'язана із загальною психологією, віковою психологією, клінічною психологією, які вивчаються у попередніх семестрах. Її доповнює психодіагностика, що вивчається паралельно в 6-му семестрі. Патопсихологія є основою для вивчення «психології здоров'я», «дитячої психології та психотерапії», які вивчаються в подальших семестрах.
Поєднання навчання та досліджень	Дослідницькі проекти виконуються у формі: написання наукової статті або тез для виступу на конференції. Дослідження є одним з варіантів компенсації пропущених занять та шансом отримати додаткові бали

Правила та вимоги (політика)

Дедлайни та перескладання	Відпрацювання відбувається шляхом виконання індивідуальної, в т.ч. дослідницької та/або волонтерської роботи.
---------------------------	---

	<p>Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядоку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/. Згідно цього документу реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.</p> <p>Перездача модульних контролів здійснюється згідно http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalez-hnoho-otsiniuvannia-znan/dokumentu.</p> <p>Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/</p>
Правила академічної доброчесності	<p>Всі студенти, співробітники та викладачі НУВГП мають бути чесними у своїх стосунках, що застосовується і поширюється на поведінку та дії, пов'язані з навчальною роботою. Студенти мають самостійно виконувати та подавати на оцінювання лише результати власних зусиль та оригінальної праці. Студенти, які порушують «Кодекс честі університету», не отримають бали за це завдання, а в разі грубих порушень, курс не буде їм зараховано, студенти будуть направлені на повторне вивчення. При здачі індивідуальних навчально-дослідницьких робіт може проводитись перевірка на плагіат.</p> <p>В цілому студенти та викладачі мають дотримуватись:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Положення про запобігання плагіату випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти зі змінами та доповненнями • Кодекс честі студентів • Кодекс честі наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників НУВГП • Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в НУВГП <p>http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj</p>
Вимоги до відвідування	<p>Студент зобов'язаний брати участь у всіх заняттях. Відпрацювати пропущені заняття можна шляхом подання звіту опрацювання теми самостійно. Форми звіту: презентації, конспекти, складені та виконані за темою різні види творчих завдань (картки з кейсами, тести, кросворди, інструкції, відео тощо), дослідницька робота.</p>
Неформальна та інформальна освіта	<p>Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного положення http://nuwm.edu.ua/sp/neformalna-osvita. Студенти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.</p>
Правила отримання зворотної інформації про дисципліну	<p>Систематичний відгук студентів в анонімній формі та при бажанні в авторській (друкується студентами і подається викладачу) за питаннями: Що подобається в курсі та стилі викладача? Що є особливо цінним для майбутньої професії? Що і як можна покращити? Що особисто я хочу покращити при вивченні курсу?</p>
Оновлення	<p>Зміст даного курсу може оновлюватись щорічно, але не рідше одного разу на три роки.</p>
Навчання осіб з інвалідністю	<p>Можливість навчатися очно-дистанційно. Надається волонтерська підтримка іншими студентами.</p>
Інтернаціоналізація	

Електронні бібліотеки:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronni-biblioteki>

Як знайти статтю у Scopus:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/506-v-dopomohu-avtoram>

База періодичних видань:

<https://www.scimagoir.com/>

Електронний каталог:

<http://nuwm.edu.ua/MySql/>

Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvosti-dostupu-do-resursiv-i-servisiv>

Лектор: **Смольська Л.М.**, к.психол.н., доцент